

Небојша Јовановић, LL.M., руководилац у сектору за порески консалтинг Deloitte Београд

Нови Царински закон – мање од два месеца до почетка примене

У овом тексту нагласак ће бити на неким суштински новим законским решењима са којима би привредни субјекти требало да буду упознати имајући у виду да нас мање од 2 месеца дели од примене новог закона. Битно је напоменути да је, према прелазним и завршним одредбама, чланом 279. новог ЦЗ-а прописано да ће се царински поступци који су започети пре дана почетка примене овог закона окончати у складу са прописима старог Царинског закона.

Увод

Нови Царински закон („Сл. гласник РС” бр. 95/2018 – даље: нови ЦЗ или нови закон) ступио је на снагу 16. децембра 2018. године, а његова примена одложена је за шест месеци, тачније за 17. јун 2019. године. Интенција законодаваца је да се у наведеном периоду донесу подзаконски прописи неопходни за његову примену, као и да се привредним субјектима да довољно времена да се упознају са свим новинама које доноси нови ЦЗ.

Разлог за доношење новог закона је хармонизација српских царинских прописа са прописима Европске уније (у даљем тексту: ЕУ) у овој области, односно усаглашавање са новим царинским законом ЕУ – „Union Customs Code – УСС” у оквиру процеса приступања Републике Србије ЕУ, и то поглавља 29 – Царинска унија.

Циљеви доношења новог ЦЗ-а су:

- 1) прелазак на беспасирно пословање и стварање електронског окружења;
- 2) поједностављење, модернизација и рационализација царинских процедура у складу са потребама савременог пословања;
- 3) већа правна сигурност, предвидљивост и једнообразност пословања;
- 4) повећање конкурентности српских привредних субјеката на глобалном тржишту и
- 5) подизање нивоа безбедности, наплате увозних дажбина и прилива средстава у државни буџет.

Требало би нагласити да је, поред суштинских новина које доноси, овај закон и у организационом смислу другачије уређен, нпр. одредбе о царинском дугу и обезбеђењу налазиће се на почетку.

Електронска размена информација – беспасирно пословање

Када се почне са применом новог ЦЗ-а, сва размена, као и чување информација попут декларација, захтева или одлука, интерно између царинских органа, као и између царинских органа и привредних субјеката, вршиће се употребом техника електронске обраде података, тј. електронски (члан 5. став 1. новог ЦЗ-а). Другим речима, пословање ће се обављати беспасирно, што подразумева да се, између осталог, укида и подношење папирних декларација.

Нови ЦЗ истовремено предвиђа могућност коришћења других средстава за размену и чување информација, осим технике електронске обраде података, под условом да такви електронски системи још увек нису оперативни, али и могућност коришћења других средстава за размену и чување информација, осим технике електронске обраде података, у посебним случајевима када нпр. то оправдава врста саобраћаја или када електронска обрада није одговарајућа за дате царинске формалности.

У сваком случају може да се очекује да ова промена резултира развојем нових и надоградњом постојећих информационих система које привредни субјекти у Републици Србији већ користе. С друге стране, привредним субјектима који до почетка примене новог закона не успеју да ускладе своје информационе системе са захтевима новог закона, остављена је могућност коришћења других средстава размене и складиштења података, укључујући и постојеће системе. Примера ради, у ЕУ је, као првобитни и за сада

ПОРЕЗИ

још увек актуелни рок за имплементацију нових информационих система, предвиђен крај 2020. године, али се увелико размишља о продужењу овог рока на 2023. годину.

Поштравање критеријума за добијање статуса овлашћеног привредног субјекта (ОПС)

Чланом 28. новог ЦЗ-а извршено је прецизирање услова који морају да буду задовољени ради добијања статуса ОПС-а, и то на следећи начин:

- прецизирано је да услов који се односи на придржавање царинских прописа подразумева одсуство било које озбиљне повреде или поновљених повреда царинских и пореских прописа, укључујући непостојање кривичних дела која се односе на привредну делатности подносиоца захтева;
- прецизирано је да услов који омогућава вршење одговарајуће царинске контроле подразумева поседовање високог нивоа контроле активности и протока робе од стране подносиоца захтева, кроз вођење одговарајуће пословне евиденције и по потреби евиденције о превозу робе;
- финансијска ликвидност сматра се доказаном ако подносилац има добро финансијско стање, с обзиром на пословне активности, које омогућава испуњавање обавеза;
- у погледу одобрења за овлашћеног привредног субјекта за царинска поједностављења прецизирано је да то подразумева придржавање практичних стандарда стручности или професионалних квалификација које су у непосредној вези са активношћу која се спроводи;
- у погледу овлашћеног привредног субјекта за сигурност и безбедност појашњено је да то подразумева испуњење одговарајућих сигурносних и безбедносних стандарда, који се сматрају испуњеним ако подносилац захтева докаже да предузима одговарајуће мере како би се обезбедила сигурност и безбедност међународног ланца снабдевања, укључујући физички интегритет области и контролу приступа, логистичке процесе и руковање одређеним врстама робе, проверу особља и идентификацију својих пословних партнера.

Регистрација привредних субјеката код царинског органа

Чланом 7. новог ЦЗ-а прописана је обавезна регистрација привредних субјеката који су по-

словно настањени на царинском подручју Републике Србије. Таква регистрација вршиће се код царинског органа надлежног за место у којем су основани.

У складу са чланом 4. став 1. тачка 31) новог ЦЗ-а, лице *йословно настїањено, односно основано или реїсїровано (у даљем тїекстїу: лице йословно настїањено)* на царинском йогручїу Републике Србије је: (1) у случају физичкої лица – свако лице које на царинском йогручїу Републике Србије има йребивалишїе или ценїар йословних и живойних инїтереса, (2) у случају йравної лица или угружења лица – свако лице које има седїшїе, реїсїровани оїранак, йредсїавнишїво или месїо сїалної йословної настїањења на царинском йогручїу Републике Србије.

У питању је обавеза која није садржана у тренутно важећем ЦЗ-у, која подразумева да ће у будућности привредни субјекти који су пословно настањени на царинском подручју Републике Србије бити у обавези да се региструју код надлежног царинског органа и добију регистрациони и идентификациони број који ће се искључиво користити у царинске сврхе.

Примера ради, у Европској унији већ постоји таква пракса. Наиме, сви привредни субјекти који врше увоз односно извоз добара из ЕУ у обавези су да прибаве тзв. *EORI number – Economic Operators Registration and Identification number*. Обавеза прибављања овог броја постоји не само за привредне субјекте који су пословно настањени у ЕУ, већ и за лица која су пословно настањена изван ње. На тај начин царински орган вршиће препознавање привредних субјеката преко јединственог идентификационог броја и напустити досадашњу праксу коришћења ПИБ-а у те сврхе.

Чланом 8. новог ЦЗ-а дато је овлашћење Влади Републике Србије да, између осталог, пропише и дан почетка примене обавезне регистрације.

Царински дуг

Кључна новина у одредбама којима је регулисан царински дуг односи се на укидање института компензаторне камате коју важећи закон садржи у одредби члана 251. став 4: *Под условима и околностима које утврди Влада, на износ царинскої дуїа найлашїе се комїензайорна камаша ради сїречавања неоснованої сїицања финансијске корисїи збої йомерања дана настїанка или обрачуна царинскої дуїа. До обрачуна компензаторне кама-*

те тренутно долази у случају када се стављају у слободан промет добра која су претходно стављена у поступак активног оплемењивања или привременог увоза.

Додатно, члан 98. став 1. новог ЦЗ-а предвиђа увођење додатних олакшица у вези са плаћањем царинског дуга. Наиме, ако је положено обезбеђење, царински орган дужнику може да одобри, осим одложеног плаћања, и друге олакшице у вези са плаћањем. Такође, ставом 2. истог члана предвиђа се да, ако се одобре олакшице у складу са одредбом става 1, на износ увозних или извозних дажбина наплаћује се камата по стопи једнакој годишњој есконтној стопи Народне банке Србије, увећаној за пет процентних поена применом простог интересног рачуна од сто.

Међутим, имајући у виду да је у току израда целог сета подзаконских прописа који ће детаљније уредити и „друге олакшице” у вези са плаћањем царинског дуга, остаје да се види које ће све то олакшице привредни субјекти моћи да добију у будућности.

Обезбеђење за наплату царинског дуга

Новим ЦЗ-ом прописано је обавезно обезбеђење за покриће потенцијалних и стварних дугова тако да, у ситуацијама када је полагање обезбеђења обавезно, царински орган утврђује износ тог обезбеђења на нивоу једнаком тачном износу увозних или извозних дажбина који одговара царинском дугу и другим дажбинама које се наплаћују при увозу или извозу, ако тај износ може са сигурношћу да се утврди у време када се обезбеђење захтева.

С друге стране, ако није могуће утврдити тачан износ, обезбеђење се утврђује у највишем износу увозних или извозних дажбина који процени царински орган, а одговара царинском дугу и другим дажбинама које се наплаћују при увозу или извозу, које су настале или би могле настати.

Осим тога, установљено је обавезно обезбеђење за већину посебних процедура, као и за привремени смештај робе. Дакле, обавезно обезбеђење за покриће потенцијалних и стварних дугова, у форми гаранције прописано је за посебне поступке: поступак смештаја (укључујући царинско складиштење и слободне зоне), поступке посебне употребе који обухватају привремени увоз и употребу у посебне сврхе, од-

носно поступке оплемењивања који обухватају активно и пасивно оплемењивање.

Привремени смештај

Још једна новина коју доноси ЦЗ огледа се у томе да је рок у ком роба може да остане у привременом смештају повећан са садашњих 20 на 90 дана.

Привремени смештај представља стављање стране робе привремено под царински надзор у периоду између њеног допремања царини и њеног стављања у царински поступак или поновни извоз. Другим речима, новим решењем дата је знатно већа флексибилност привредним субјектима приликом доношења одлуке о стављању робе у један од царинских поступака, што може да се оцени као корак у позитивном смеру. Наиме, имајући у виду потребе савременог пословања које се одвија на глобалном нивоу, при чему мултинационалне компаније имају све већу потребу за ефикаснијом алокацијом својих ресурса, давање могућности да се, у зависности од потреба тржишта, нпр. роба која се налази у привременом смештају, уместо стављања у слободан промет у Републици Србији и плаћања увозних дажбина ту, стави у поступак поновног извоза, тако да се на тај начин изврши њена алокација на тржиште треће земље у којој је у датом моменту већа потреба за таквом робом, свакако доприноси већој могућности планирања и структурирања пословних модела свих компанија којима је спољнотрговинско пословање значајна ставка у укупном пословању.

Нова подела царинских поступака

Нови ЦЗ предвиђа нову поделу царинских поступака, и то на:

- 1) стављање робе у слободан промет,
- 2) посебне поступке и
- 3) извоз.

У оквиру посебних поступака разликоваће се:

1. поступци транзита, који обухватају спољни и унутрашњи транзит;
2. поступци смештаја, који обухватају царинска складишта и слободне зоне;
3. поступци посебне употребе, који обухватају привремени увоз и употребу у посебне сврхе;
4. поступци оплемењивања, који обухватају активно и пасивно оплемењивање.

ПОРЕЗИ

Другим речима, укидају се поступци прераде под царинским надзором и активно оплемењивање у систему повраћаја (према искуствима из праксе, они скоро да и ниси били коришћени), док смештање робе у слободну зону постаје царински поступак.

Нова царинска поједностављења

Централизовано царинење

Чланом 156. новог ЦЗ-а прописано је да царински орган лицу може да одобри, на његов захтев, да декларацију за робу поднесе царинарници надлежној према месту у ком то лице има седиште или пребивалиште, иако се роба допрема другој царинарници. Подносилац захтева за одобрење за централизовано царинење може да буде једино овлашћени привредни субјекат за царинска поједностављења (АЕОЦ).

Евидентирање у пословним књигама декларанта

У складу са чланом 158. став 1. новог ЦЗ-а, царински орган може да одобри лицу, на његов захтев, да поднесе декларацију, укључујући и поједностављену декларацију, у облику евидентирања у пословним књигама декларанта, под условом да су подаци из те декларације на располагању царинском органу у електронском систему декларанта у време подношења декларација у облику евидентирања у пословним књигама декларанта.

Такође, ставом 3. истог члана предвиђена је могућност да царински орган ослободи декларанта од обавезе допремања робе царинарници, али под одређеним условима:

- 1) декларант је овлашћени привредни субјекат за царинска поједностављења (АЕОЦ);
- 2) природа и проток робе то оправдавају и царински орган је упознат с тим;
- 3) надзорна царинарница има приступ свим информацијама које сматра неопходним за преглед робе, ако се јави потреба за тим;
- 4) у време евидентирања у пословним књигама роба више није предмет забрана или ограничења, осим ако је другачије предвиђено у одобрењу.

Самопроцена

У члану 160. новог ЦЗ-а прописано је да царински орган може да одобри привредном субјекту који је овлашћени привредни субјекат за царинска поједностављења (АЕОЦ) да спроведе одре-

ђене царинске формалности, које би требало да спроведе царински орган, како би утврдио износ увозних или извозних дажбина који треба да се плати, као и да спроведе одређене контроле под царинским надзором.

С обзиром на то да је један од циљева новог закона поједностављење, модернизација и рационализација царинских процедура у циљу ефикаснијег пословања, наведена поједностављена свакако би требало значајно да допринесу остварењу овог циља, као и да, што је за привредне субјекте још важније, утичу на смањење трошкова у овом сегменту њиховог пословања.

Новине које се односе на поступак активног оплемењивања

Кључна новина која се односи на поступак активног оплемењивања огледа се у томе да, према новом ЦЗ-у, овај поступак може да се одобри без обавезе да се роба која је била предмет оплемењивања поново извезе из Републике Србије, што је случај у тренутно важећем законском решењу.

Поред тога, ново решење предвиђа укидање поступка активног оплемењивања са системом повраћаја, имајући у виду да је ова врста поступка ретко била коришћена у пракси.

Уз то, нови закон уводи претпоставку у везу са употребом еквивалентне робе у поступку активног оплемењивања. У складу са чланом 193. став 1. новог ЦЗ-а, еквивалентна роба је домаћа роба која се смешта, употребљава или прерађује уместо робе стављене у посебан поступак.

Члан 184. став 7. новог ЦЗ-а уводи претпоставку да ће се сматрати да суштински интереси домаћих произвођача нису угрожени, односно да су испуњени економски услови уколико не постоје докази о супротном. На овај начин употреба еквивалентне робе у поступку активног оплемењивања постављена је још флексибилније, што би требало да буде поздрављено као још један корак у позитивном смеру.

За овлашћене привредне субјекте који поседују АЕОЦ сертификат, а учествују у поступку активног оплемењивања, уведена је обавеза вођења одговарајуће евиденције која садржи податке који царинском органу омогућавају да надзире царински поступак.

Конечно, новим ЦЗ-а изричито је прописано да поступак активног оплемењивања може да се примени и на:

1) робу намењену испитивању како би се осигурала њена усклађеност са техничким захтевима за њено стављање у слободан промет и
 2) робу која треба да се подвргне уобичајеним облицима поступања у складу са чланом 191. овог закона. Наиме, чланом 191. новог ЦЗ-а прописано је да роба стављена у поступак царинског складиштења или у поступак оплемењивања, или у слободну зону, може да буде предмет уобичајених облика поступања који се обављају ради њеног очувања, побољшања изгледа или тржишног квалитета или ради њене припреме за дистрибуцију или даљу продају.

Новине које се односе на поступак царинског складиштења и привременог увоза

Нови ЦЗ задржаће поделу на јавна и приватна царинска складишта, док с друге стране укида поделу на складишта типа А, Б, Ц, Д, Е и Ф. Осим тога, предвиђена је и употребе еквивалентне робе у поступку царинског складиштења, под условом да је обезбеђено правилно спровођење поступка, нарочито у погледу царинског надзора. Коначно, новим решењем омогућена је продаја робе на мало директно из царинског складишта, што према садашњем решењу није било дозвољено.

С друге стране, прописан је укупан рок од 10 година у којем роба може да остане у поступку привременог увоза.

Закључак

Имајући у виду предложене измене, утисак аутора је да нови ЦЗ сврстава Републику Србију у ред земаља са најмодернијим царинским законодавством како у Европи тако и у свету. Наиме, предложена решења требало би да доведу до поједностављења и рационализације царинских процедура, као и уштеде времена и трошкова на страни субјеката који у оквиру свог пословања имају свакодневни контакт са царинским органима. Стога би све гореописано требало да резултира могућношћу да наведени субјекти своје ресурсе и време усмере више на стратешко пословно планирање, а мање на дневна оперативна питања.

С друге стране, стиче се утисак да би поменуте измене требало да једнако позитивно допринесу стварању повољне пословне климе у Републици Србији, како за домаће тако и за стране привредне субјекте, али и да утичу на стратешке одлуке мултинационалних компанија да своје пословање, бар када се ради о промету добара, усмере ка Републици Србији. Под тим претпоставкама требало би очекивати повећање наплате увозних дажбина и додатни прилив средстава у државни буџет. **ПС**